

Vesthimmerlands Kommune
Viborg Kommune

Aarhus fysisk planlægning og
VVM

J.nr. NST-131-00101

Ref. surhe

Den 14. april 2011

Sammenfattende redegørelse for udkast til kommuneplantillæg med VVM-redegørelse for udvidelsen af et naturgaslager ved Ll. Torup

Resume:

Gaslageret i Ll. Torup er en vigtig del af det danske naturgasnet, og det har betydning for forsynings sikkerheden af naturgas til de danske forbrugere. I december 2007 søgte Energinet.dk om tilladelse til at vedligeholde og udvide gaslageret ved Ll. Torup. Vedligeholdelsen af gaslageret er afgørende for anlæggets fortsatte funktion og sikkerhed samt gaslagerets rolle for forsynings sikkerheden i Danmark.

Det ansøgte projekt omfattede oprindeligt genudskylning af de eksisterende syv kaverne samt udskylning af ni nye kaverne. Energinet.dk har den 28. september 2010 meddelt, at Energinet.dk henover sommeren 2010 har revideret behovet for udvidelsen af gaslageret og således nu udelukkende ønsker at udnytte de dele af det ansøgte udvidelsesprojekt, som omhandler genudskylning og vedligeholdelse af de syv eksisterende kaverne.

Udvidelsesplanerne omfatter derfor nu alene genudskylning af de eksisterende syv kaverne, som er krympet ca. 10%, siden de blev etableret. Genudskyningen har til formål at sikre nødvendigt vedligehold af de eksisterende kaverne, samt at retablere det volumen, som er tabt ved krympning. Derudover udvides volumenet med op til omkring 30%.

Til genudskylning anvendes vand fra Hjarbæk Fjord, som via en pumpestation ved Virksund pumpes til gaslageret og ned i den pågældende kaverne i salthorsten. I forbindelse med at vandet henstår i kaverne opløses saltet, og kaverne udvides. Det mættede saltvand transporteres tilbage til Virksund og fortyndes med vand fra Hjarbæk Fjord og udledes derpå til Lovns Bredning.

Det tager ca. 1 år at genudskylle én kaverne én gang. Hver kaverne genudskylles op til tre gange, og det samlede forløb af genudskyningerne forventes at vare op til ca. 10 år.

Naturstyrelsen¹ er VVM-myndighed og varetager VVM-processen. Der er i forløbet blevet afholdt en forudgående offentlighedsfase, samt en 16-ugers offentlig høring med tre borgermøder.

Der blev i den offentlige høring modtaget 97 bemærkninger. Bidragene fra offentligheden har givet anledning til yderligere overvejelser om projektet i forhold til påvirkningen af Hjarbæk Fjord og Lovns bredning. Der har særligt været fokus på det udledte salts betydning for dannelse af iltvind, påvirkningen af fiskebestande, udledte metaller, påvirkningen af Natura2000-områderne og de vilkår, der skal stilles.

Naturstyrelsen har foretaget en gruppering af henvendelserne og kommenteret høringssvarene som en del af sagens behandling. En kopi af de indkomne bemærkninger samt Naturstyrelsens kommentarer fremsendes til kommunen sammen med den sammenfattende redegørelse.

Naturstyrelsen vurderer på baggrund af VVM-redegørelsen og offentlighedens inddragelse, at der med de nødvendige vilkår kan udstedes et kommuneplantillæg, der muliggør de dele af det ansøgte udvidelsesprojekt, som omhandler genudskylning og vedligeholdelse af gaslagerets syv eksisterende kaverner.

Udvidelser af naturgaslageret med nye kaverner vil kræve en ny ansøgning, VVM-proces og tilladelse.

Det projekt, der forventes at blive meddelt tilladelse til – genudskylning og vedligeholdelse – er inddelt i to faser. Første fase er et pilotprojekt, som består af første genudskylning af én kaverne, som under reduceret skyllehastighed (120 m³/time) anvendes til at kontrollere projektets forudsætninger. Anden fase omfatter de videre genudskylninger af de eksisterende kaverner.

Miljøhensynet er integreret i afgørelsen i form af retningslinjer, rammer og vilkår fastsat i et kommuneplantillæg, en VVM-tilladelse og en miljøgodkendelse.

Hovedpunkterne i vilkårene for genudskylningen af gaslageret og overvågningen fremgår af det kortfattede sammendrag herunder:

- *Kommuneplantillægget fastsætter rammer for arealanvendelsen:* Der fastlægges i kommuneplantillægget rammer og retningslinjer, der muliggør genudskylnings- og vedligeholdelsesprojektet. Der fastlægges på baggrund af en risikovurdering en sikkerhedszone omkring anlægget. Inden for denne zone må der ikke etableres ny miljøfølsom anvendelse som f. eks. boliger, rekreative områder mv.
- *VVM-tilladelsen stiller vilkår om blandt andet overvågning:* VVM-tilladelsen er tilladelsen til projektet og en forudsætning for, at der

¹ Tidligere Miljøcenter Århus

kan gives miljøgodkendelse. Der er i VVM-tilladelsen fastsat en række vilkår om et overvågningsprogram, der skal sikre, at forudsætningerne for tilladelserne til stadighed er opfyldt. VVM-tilladelsen er betinget af, at projektet ikke vil påvirke omgivelserne væsentligt.

- *Miljøgodkendelsen² regulerer støj, emissioner og udledning af skyllevand (udledningstilladelse):* Der er i udledningstilladelsen stillet vilkår om en maksimal skyllehastighed i driftstilstand 1 (pilotprojekt) på 120 m³/time og i driftstilstand 2 på 240 m³/time. Det maksimale saltindhold for udledningen i Lovns Bredning er for begge driftstilstande fastsat til 28 psu.

Der er i udledningstilladelsen fastsat udlederkrav, der skal sikre, at gældende miljøkvalitetskrav er overholdt. Konceptet for fastsættelse af miljøkvalitetskrav er, at "den mest følsomme art" er beskyttet. Overholdelse af de fastsatte miljøkvalitetskrav for udledning af metaller og miljøfremmede stoffer sikrer derfor et tilstrækkeligt beskyttelsesniveau for udledningen af disse stoffer til Natura 2000-områderne Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning. Det betyder således, at projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning eller skade på Natura 2000 området, dets integritet eller de arter, der er en del af udpegningsgrundlaget.

De miljømæssige påvirkninger i lokalområdet er også vurderet og fundet acceptable. Projektet kan således gennemføres med respekt for de gældende grænseværdier for støj, luftforurening med mere. I forbindelse med behandlingen af projektet er sikkerhedsforholdene blevet vurderet og fundet acceptable. For at sikre både virksomheden og naboerne udlægges der en sikkerhedszone omkring anlægget.

Høringen af offentligheden, ændringerne som følge af det reducerede projekt og nye regler har til sammen betydet;

- At den samlede udledte saltmængde falder fra 16.1 mio tons til 3.1 mio tons og at den totale mængde af udledte metaller falder i et tilsvarende størrelsesforhold
- At den maksimale skyllehastighed nedsættes fra 600m³/t til 240 m³/t
- At der kun kan udskylles med op til 28 psu (saltindhold)
- At der er stillet skærpede krav som følge af skærpede miljøkvalitetskrav for cadmium og kviksølv
- Og at der skal overvåges for flere metaller

Udskylningen fra kaverne starter med et pilotprojekt med lav skyllehastighed, der har til formål at bekræfte, at de forudsætninger, der ligger til grund for godkendelsen, holder, og om det kan accepteres, at man kan gå videre til projektets næste fase.

Der er både i VVM-tilladelsen og i miljøgodkendelsen krav om overvågning. Data fra overvågningen skal dels bruges i forbindelse med skiftet af driftstil-

² Miljøstyrelsen er myndighed for miljøgodkendelsen

stand, hvor det afgøres, om der kan udskyldes flere kaverner, og dels bruges i forbindelse med Naturstyrelsens og Miljøstyrelsens løbende tilsyn med projektet.

Hvis det i forbindelse med tilsynet viser sig, at der opstår en væsentlig ikke forudset påvirkning af Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning bortfalder VVM-tilladelsen.

Naturstyrelsen skal hermed anmode om kommunernes udtalelse, inden et kommuneplantillæg udstedes og der meddeles tilladelse til projektet. Fristen for at afgive udtalelse er den 8. juli 2011.

Sammenfattende redegørelse:

I december 2007 søgte Energinet.dk om tilladelse til at vedligeholde og udvide gaslageret i Ll. Torup, som er etableret i perioden 1986-1995. Projektet omfattede genudskylning af de eksisterende syv kaverner samt udskylning af ni nye kaverner over en periode på 25 år. Vedligeholdelsen af gaslageret er afgørende for anlæggets fortsatte funktion og sikkerhed samt gaslagerets rolle for forsynings sikkerheden i Danmark.

Energinet.dk har imidlertid henover sommeren 2010 revurderet det aktuelle behov for at udvide gaslageret, og har på den baggrund meddelt Miljøcenter Århus (nu Naturstyrelsen³), at virksomheden ikke ønsker at udskille nye kaverner. Energinet.dk ønsker således nu udelukkende at udnytte de dele af det ansøgte udvidelsesprojekt, som omhandler genudskylning og vedligeholdelse af de syv eksisterende kaverner.

Naturstyrelsens afgørelse omfatter på baggrund af revurderingen af det aktuelle behov for at udvide gaslageret således alene tilladelse til den del af udvidelsesplanerne, der omhandler genudskylning og vedligeholdelse af de syv eksisterende kaverner.

Det projekt, som Energinet.dk nu ønsker at gennemføre har i fuldt omfang været en del af det materiale, som har været udsendt i offentlig høring, og reduktionen medfører ikke nye miljøpåvirkninger. Reduktionen af projektet kræver derfor ikke udarbejdelse af et fornyet forslag til kommuneplantillæg med en ny høringsfase.

Projektet er omfattet af VVM-bekendtgørelsens⁴ bilag 1, punkt nr. 26⁵ om Virksomheder og anlæg, som er anmeldelsespligtige efter § 5 i Miljøministeriets bekendtgørelse om kontrol med risikoen for større uheld med farlige stoffer (risikobekendtgørelsen)⁶, fordi udvidelsen overstiger tærskelmængden i kolonne 3 på 200 tons naturgas i risikobekendtgørelsen.

Naturstyrelsen varetager i den konkrete sag kommunalbestyrelsernes opgaver og beføjelser for gaslageret i Ll Torup, fordi godkendelseskompetencen i henhold til miljøbeskyttelseslovens⁷ § 40 er henlagt til Miljøministeriet,

³ Miljøcenter Århus har hidtil forestået sagsbehandlingen i forbindelse med VVM-redegørelsen for udvidelsen af naturgaslageret ved Ll. Torup. Miljøcenterets opgaver er som en konsekvens af en omorganisering i Miljøministeriet pr. 1. januar 2011 blevet delt mellem Miljøstyrelsen, der har ansvar for miljøgodkendelsen og Naturstyrelsen, der har ansvaret for VVM-sagsbehandlingen. Sagsbehandlingen er et samarbejde mellem Miljøstyrelsen og Naturstyrelsen, således at afgørelsen efter VVM-reglerne og miljøgodkendelsen gives samtidig og på samme faktiske grundlag. Naturstyrelsen har erstattet Skov- og Naturstyrelsen og By- og Landskabsstyrelsen.

⁴ Bekendtgørelse nr. 1510 af 15. december 2010 om vurdering af visse offentlige og private anlægs virkning på miljøet (VVM) i medfør af lov om planlægning.

⁵ I den historiske VVM-bekendtgørelse nr. 1335 af 6. december 2006 var projektet opført på bilag 1, punkt nr. 25.

⁶ Bekendtgørelse nr. 1666 af 14. december 2006 om kontrol med risikoen for større uheld med farlige stoffer.

⁷ Bekendtgørelse nr. 879 af 26. juni 2010 om lov om miljøbeskyttelse.

og fordi dele af anlægget ligger uden for de godkendte lokalplaner for området⁸.

Realiseringen af projektet forudsætter således, at Naturstyrelsen kan udstede et kommuneplantillæg med VVM-redegørelse. En eventuel senere ændring af kommuneplantillægget forudsætter derfor Naturstyrelsens accept.

Formålet med denne sammenfattende redegørelse er at behandle de indkomne indsigelser og bemærkninger, så de kan indgå i det videre grundlag for beslutning i sagen. Materialet skal ligeledes ligge til grund for de udtalelser som Vesthimmerlands og Viborg Kommuner skal have lejlighed til at komme med, inden der træffes afgørelse i sagen⁹.

Indholdet af den forventede afgørelse

Naturstyrelsen vurderer på baggrund af VVM-redegørelsen, herunder konsekvensvurderingen af Natura 2000-områderne samt de indkomne bemærkninger og supplerende materiale til sagens oplysning¹⁰, at der med de nødvendige vilkår kan udstedes et kommuneplantillæg og meddeles VVM-tilladelse, der muliggør de dele af det ansøgte udvidelsesprojekt, som omhandler genudskylning og vedligeholdelse af gaslagerets syv eksisterende kaverner.

Udvidelsesplanerne omfatter nu alene genudskylning af de eksisterende syv kaverner som er krympet ca. 10% siden de blev etableret. Genudskylningen har til formål at sikre nødvendigt vedligehold af de eksisterende kaverner, samt at retablere det volumen, som er tabt ved krympning. Derudover udvides volumenet med op til omkring 30%.

Til genudskylning er det planlagt at anvende et eksisterende udskylningsanlæg, som blev benyttet til de tidligere udskylninger af de eksisterende kaverner. Der anvendes vand fra Hjarbæk Fjord, som via en pumpestation ved Virksund pumpes til gaslageret og ned i den pågældende kaverne i salthorsten. Når skyllevandet kommer i kontakt med salthorsten opløses saltet, og kaverne udvides. I forbindelse med at saltet opløses bliver skyllevandet mættet med saltvand. Det mættede saltvand transporteres tilbage til Virksund og fortyndes med vand fra Hjarbæk Fjord og udledes derpå til Lovns Bredning.

⁸ Det følger af VVM-bekendtgørelsens § 11, stk. 3, at Naturstyrelsen er VVM-myndighed, hvis det anmeldte anlægs etablering forudsætter tilvejebringelse af lokalplan eller kan etableres uden lokalplan.

⁹ I henhold til § 9 stk. 2 i lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering af planer og programmer og VVM-bekendtgørelsens § 12 skal Naturstyrelsen udarbejde en sammenfattende redegørelse. Den skal sendes til de berørte kommuner sammen med en kopi af indkomne forslag, indsigelser og bemærkninger, og kommunalbestyrelserne skal gives lejlighed til at afgive en udtalelse

¹⁰ En oversigt over sagens dokumenter fremgår af bilag G

Det tager ca. 1 år at genudskylle én kaverne én gang. Hver kaverne genudskylles op til tre gange, og det samlede forløb af genudskylningerne forventes at vare op til ca. 10 år.

Genudskylningen er inddelt i to faser. Første fase er et pilotprojekt, hvor der sker en genudskylning af én kaverne, som under reduceret skyllehastighed (120 m³/t)¹¹ anvendes til at kontrollere forudsætningerne, der ligger til grund for vurderingen af udledningen, og til eventuel tilpasning af projektets videre gennemførelse under hensyn til omgivelserne. Der er i udledningstilladelsen stillet vilkår om en maksimal skyllehastighed i driftstilstand 1 på 120 m³/time og i driftstilstand 2 på 240 m³/time. Den maksimale salinitet (saltindhold) for udledningen i Lovns Bredning er for begge driftstilstand og dermed hele projektet fastsat til 28 psu.

Som forudsætning for realisering af udvidelsen af gaslageret ved LI Torup ligger tre dokumenter: Et kommuneplantillæg der fastlægger de planlægningsmæssige retningslinjer og rammer for arealanvendelsen på kommuneplanniveau. En VVM-tilladelse, der på baggrund af VVM-processen fastlægger supplerende vilkår, som er nødvendige for at anlægget kan realiseres uden væsentlig miljøpåvirkning, og en miljøgodkendelse med udledningstilladelse som fastlægger vilkår i henhold til miljøbeskyttelsesloven.

De detaljerede vilkår for projektets gennemførelse fremgår således af kommuneplantillæg, VVM-tilladelse og miljøgodkendelse, der er vedlagt denne redegørelse i udkast som henholdsvis bilag A, B og C.

Herudover er anlæggets dimensioner og udformning reguleret af flere lokalplaner. Projektområdet er delvist omfattet af lokalplan 17 og 202 samt delvist omfattet af landzonelokalplan nr. L 20-60 for et område til kaverneplads for naturgaslager. Vesthimmerland og Viborg Kommuner er myndighed for lokalplanlægningen.

Kommuneplantillægget, som omfatter det eksisterende behandlingsanlæg og kavernepladser, svarende til rammeområde 212.O1 i Vesthimmerland Kommuneplan 2009 og rammeområde 05.TA01 i Viborg Kommuneplan 2009-2021, vil indeholde følgende retningslinjer som tillæg til kommuneplanerne.

A Anlæg med særlige beliggenhedskrav

Kommuneplantillægget muliggør anlæg med særlige beliggenhedskrav herunder VVM-pligtige anlæg i henhold til planlovens § 11g jf. nedenstående:

B Udvidelse af gaslageret

Det eksisterende gaslager i LI Torup kan genudskyldes, vedligeholdes og udvides indenfor rammerne af kommuneplantillæggets VVM-redegørelse, VVM-tilladelse og miljøgodkendelse.

C Varetagelse af kultur- og naturbeskyttelsesinteresserne

Naturgaslageret skal udformes så der i videst muligt omfang tages hensyn til at minimere påvirkninger af de naturbeskyttede områder ved beplantning samt etablering af voldanlæg til beskyttelse mod lys og støjgener af omgivelserne. Beplantning skal dels give mulighed for at

¹¹ Udgående vandmængde fra kaverne (mættet saltvand)

nye levesteder for det naturlige dyre- og planteliv kan opstå, og dels skærme for visuelle gener i forhold til de bevaringsværdige kulturmiljøer i området.

D Sikkerhedszone

Der udlægges en sikkerhedszone som vist på figur 4¹². Inden for denne zone må der ikke etableres ny miljøfølsom anvendelse som f. eks. boliger, rekreative områder mv.

E Arealreservation

Der udlægges en arealreservation som vist på figur 4¹³ til en eventuel fremtidig udvidelse¹⁴.

Desuden vil kommuneplantillægget indeholde følgende tilføjelser til rammerne i kommuneplanerne.

Til rammeområde 212.O.1 - Vesthimmerland Kommuneplan 2009:

Anvendelse: Teknisk anlæg.¹⁵

Der kan i området opføres tekniske anlæg, der er nødvendiggjort af genudskylning og vedligeholdelse af lageret, med en højde på op til 20 m.

Kavernepladser skal afskærmes mod omgivelserne af beplantningsbælter. Der skal etableres beplantningsbælter i forbindelse med underjordiske rørforbindelser mellem behandlingsanlæg og kavernepladser.

Til rammeområde 05.TA.01 - Viborg Kommuneplan 2009-2021:

Anvendelse: Teknisk anlæg.¹⁶

Der kan i området opføres tekniske anlæg, der er nødvendiggjort af genudskylning og vedligeholdelse af lageret, med en højde på op til 20 m.

Eksisterende skorstene, afblæsningstårne, antenner og radiomaster i området kan udskiftes.

Behandlingsanlægget skal afskærmes mod omgivelserne af beplantning og voldanlæg. Kavernepladser skal afskærmes mod omgivelserne af beplantningsbælter. Der skal etableres beplantningsbælter i forbindelse med underjordiske rørforbindelser mellem behandlingsanlæg og kavernepladser.

For at beskytte grundvandet skal der ved lokalplanlægning tages særlige hensyn i områder med særlige drikkevandsinteresser, nitratfølsomme områder, beskyttelseszoner omkring almene borer til vandforsyning og indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse.

Kommuneplantillægget og VVM-redegørelsen omfatter hele vedligeholdelses- og genudskylningsprojektet og er dermed dækkende for de kommende genudskylninger.

¹² Figuren fremgår af kommuneplantillægget

¹³ Figuren fremgår af kommuneplantillægget

¹⁴ Arealreservationen er udlagt i henhold til planlovens § 11a. Udnyttelse af arealreservationen til naturgaslager vil kræve ny planlægning, herunder en ny ansøgning, VVM-proces og tilladelse. Eksisterende anvendelse i området kan fortsætte. Området kan anvendes til jordbrug og skovbrug, mens ændret anvendelse derudover kræver accept fra Naturstyrelsen

¹⁵ Naturgaslager, behandlingsanlæg og kavernepladser. Virksomhed med særlige beliggenhedskrav

¹⁶ Naturgaslager, behandlingsanlæg og kavernepladser. Virksomhed med særlige beliggenhedskrav

Udvidelser af naturgaslageret med nye kaverner, der ligger indenfor den udlagte arealreservation, vil imidlertid kræve en ny ansøgning, VVM-proces og tilladelse.

Der er i udkastet til VVM-tilladelse fastsat en række vilkår for et overvågningsprogram, der skal sikre, at forudsætningerne for tilladelse er opfyldt. Der er i udkastet til VVM-tilladelse blandt andet stillet vilkår om, at Energinet.dk skal gennemføre et overvågningsprogram til belysning af eventuelle konsekvenser i Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning som følge af vandindtaget fra Hjarbæk Fjord og udledningen til Lovns Bredning. Overvågningsprogrammet skal indeholde en pilotprojektmonitoring og en løbende monitoring.

VVM-tilladelsen er betinget af, at projektet ikke vil påvirke omgivelserne væsentligt.

For en gennemgang af detaljerne i vilkårene henvises der til udkastet til VVM-tilladelsen (bilag B).

Miljøgodkendelsen meddeles af Miljøstyrelsen, og giver mulighed for at vedligeholde og genudskylle kaverner. Der stilles i miljøgodkendelsen blandt andet vilkår om emissioner, bortledning af overfladevand, udledning af skyllevand fra kavernerne med vilkår om den fysiske indretning af udledningen, vilkår om maksimalt indhold af en række stoffer, kontrol af udledningen af skyllevand fra kavernerne, støj, affald, beskyttelse af jord- og grundvand, rapportering om virksomhedens drift, krav om indberetning af uheld og forebyggelse af større uheld.

En væsentlig del af miljøgodkendelsen omfatter således udledningstilladelsen, der stiller vilkår om udledning af vandet fra genudskylningen af kaverner. Kravene til udledning er som udgangspunkt ens for hele projektet. Projektets fremdrift er styret af to driftstilstande for udledningen, der hver især har hæftet et sæt af krav og begrænsninger på sig, herunder myndighedernes krav om accept for ændring af driftstilstand, krav om egenkontrol, dokumentationsmålinger, samt løbende indberetning og rapportering til myndighederne.

Udskylningen fra kavernerne starter med et pilotprojekt med lav skyllehastighed, der har til formål at bekræfte, at de forudsætninger, der ligger til grund for godkendelsen, holder, og om det kan accepteres, at man kan gå videre til projektets næste fase. Såfremt denne accept kræver ændringer i form af nye vilkår eller ændringer af eksisterende vilkår i udledningstilladelsen, sker dette ved meddelelse af påbud. Der vil i så fald være tale om en afgørelse med offentlig høringsperiode og klageadgang.

Miljøgodkendelsen giver mulighed for at starte pilotprojektet – én genudskylning af kaverne TO-8 med lav skyllehastighed, mens en ændring af driftstilstand eller genudskylning af andre kaverner kræver fornyet myndighedsaccept i overensstemmelse med vilkårene i miljøgodkendelsen. Overholdelse af miljøkvalitetskravene er en forudsætning for at opnå fornyet

myndighedsaccept. De detaljerede vilkår for driftstilstandene fremgår af det vedlagte udkast til miljøgodkendelse.

Der er i VVM-tilladelsen krav om overvågning. Data fra overvågningen skal dels bruges i forbindelse med skiftet af driftstilstand, hvor det afgøres om der kan udskylles flere kaverner, og dels bruges i forbindelse med myndighedernes løbende tilsyn med projektet.

Hvis det i forbindelse med tilsynet viser sig, at der opstår en væsentlig ikke forudset påvirkning af Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning bortfalder VVM-tilladelsen.

Derudover har Miljøstyrelsen som i andre sager, mulighed for at udstede et påbud, hvis det viser sig at vilkårene i miljøgodkendelsen ikke overholdes.

Baggrund

Energinet.dk søgte i december 2007 om tilladelse til at vedligeholde og udvide gaslageret. Projektet omfattede genudskylning af de eksisterende syv kaverner samt udskylning af ni nye kaverner over en periode på 25 år. Vedligeholdelsen af gaslageret er afgørende for gaslagerets fortsatte funktion og sikkerhed samt gaslagerets rolle for forsyningssikkerheden i Danmark.

Det tidligere Miljøcenter Århus afgjorde på baggrund af ansøgningen, at projektet er omfattet af VVM-bekendtgørelsens bilag 1, punkt nr. 25¹⁷ om Virksomheder og anlæg, som er anmeldelsespligtige efter § 5 i Miljøministeriets bekendtgørelse om kontrol med risikoen for større uheld med farlige stoffer.

Der har i foråret 2008 været gennemført en offentlig idéfase, hvor offentligheden har bidraget med en række emner, der bør undersøges inden projektet realiseres. Et forslag til kommuneplantillæg med VVM-redegørelse for udvidelsen af et naturgaslager ved LI. Torup beliggende i Viborg og Vesthimmerland kommuner har derefter været offentliggjort i perioden 27. januar 2010 til 19. maj 2010. I henhold til miljøvurderingsloven har der sammen med Forslag til kommuneplantillæg med VVM-redegørelse været offentliggjort en miljøvurdering af planen. Miljøvurderingen fremgik af det offentliggjorte materiale. Da det tidligere Miljøcenter Århus havde overtaget kommunernes opgaver og beføjelser for gaslageret i LI. Torup blev Vesthimmerland og Viborg kommuner i december 2009 hørt, som et led i almindelig praksis, inden udsendelse af materialet i offentlig høring.

Forslaget blev udsendt til dem, der havde indsendt bemærkninger i den forudgående offentlighedsfase samt til en række borgere, myndigheder og institutioner som det tidligere Miljøcenter Århus vurderede havde interesse i sagen. Desuden blev det offentligt bekendtgjort i en række aviser i lokalområdet samt på By- og Landsskabsstyrelsens hjemmeside, at materialet var sendt i høring.

¹⁷ I den historiske VVM-bekendtgørelse nr. 1335 af 6. december 2006 var projektet opført på bilag 1, punkt nr. 25.

Der er i offentlighedsperioden afholdt 3 offentlige møder: Den 3. februar 2010 i Skals Hallen samt den 3. og 10. maj 2010 i Viborg Musiksal. På de afholdte offentlige møder har der været information om det ansøgte projekt og om myndighedsbehandlingen af det. Indsigelser, kommentarer og bemærkninger skulle indsendes skriftligt inden høringsfristens udløb. På grund af sagens kompleksitet inviterede det tidligere Miljøcenter Århus på opfordring til informationsmøder om høringsmaterialet med en række organisationer med særlig interesse i sagen. Blandt andet Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Fiskeriforening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Dansk Fritidsfiskerforbund, Friluftsrådet og Limfjordsrådet.

Der er indkommet i alt 97 henvendelser i høringsfasen. 36 af henvendelserne er enslydende, men de er indsendt af forskellige personer og organisationer. Derudover indgår en række henvendelser om udlevering af materiale og opklarende spørgsmål, som er indkommet i høringsfasen. Alle henvendelser er vedlagt som bilag E. Naturstyrelsen har foretaget en gruppering af henvendelserne, som fremgår af skemaet i bilag F.

I den offentlige høring er der indkommet bemærkninger af forskellig karakter. Langt den overvejende del af de indkomne høringssvar relaterer sig til de dele af projektet, der vedrører vandindtag fra Hjarbæk Fjord og udledning af udskylningsvand til Lovns Bredning i forbindelse med genudskylning af eksisterende kaverner og etablering af nye kaverner. I flere af høringssvarene gives udtryk for bekymring for påvirkningen af miljøet i de omhandlede vandområder.

Naturstyrelsen har forholdt sig til de indkomne bemærkninger, og resultatet af høringerne har indgået som en væsentlig del af sagens behandling. I bilag D er de indkomne høringssvar opregnet emnemæssigt med Naturstyrelsens bemærkninger hertil. For en række bemærkninger henvises til høringsmaterialet, da svarene herpå fremgår af det allerede udsendte materiale. For andre bemærkninger gælder, at der i bilaget suppleres med yderligere kommentarer i forhold til høringsmaterialet for at sikre en fyldestgørende behandling af bemærkningerne. Der er i kommentarerne dog ikke tale om supplement, der medfører ændringer af karakteren af det udsendte høringsmateriale.

Som nævnt har Energinet.dk henover sommeren 2010 revurderet det aktuelle behov for at udvide gaslageret, og har på den baggrund meddelt det tidligere Miljøcenter Århus, at virksomheden ikke ønsker at udskylle nye kaverner, men at man udelukkende vil udnytte de dele af udvidelsesprojektet, der omhandler genudskylning og vedligeholdelse af de syv eksisterende kaverner. Energinet.dk har desuden meddelt, at afhængig af hvordan pilotprojektet forløber, ønsker virksomheden efterfølgende at genudskylle to kaverner parallelt.

Baggrunden for Energinet.dk's beslutning er, at flere af de forudsætninger, som lå til grund for ansøgningen har ændret sig:

”Det har vist sig, at projekterne Skanled og Baltic Pipe med planlagte gasledninger mellem Norge, Danmark og Polen ikke bliver realiseret. Der er mange nye gaskaverner på vej i Tyskland, og klima- og energiministeren har i år givet tilladelse til, at vi kan bygge en ekstra rørledning til Tyskland. Samtidig viser nye prognoser et faldende gasforbrug i Danmark, og det er samtidig regeringens mål, at Danmark bliver uafhængig af kul, olie og naturgas.”¹⁸

Det projekt, som ansøger herefter ønsker at gennemføre¹⁹, har imidlertid i fuldt omfang været en del af det materiale, som her været udsendt i offentlig høring, og reduktionen medfører ikke nye miljøpåvirkninger. De dele af projektet, som omfatter genudskylning af kaverner har været særskilt beskrevet i såvel VVM-redegørelse som i udkast til miljøgodkendelse, og det reducerede projekt giver ikke grundlag for at overveje andre løsninger. Reduktion af projektet kræver derfor ikke udarbejdelse af et fornyet forslag til kommuneplantillæg med en ny høringsfase.

Begrundelser og betragtninger

Gaslageret ved LI. Torup spiller en vigtig rolle for forsyningsikkerheden i Danmark. Lageret tjener dels til at udjævne forsyningen af naturgas fra Nordsøen, så det passer med naturgasforbruget, der er højest om vinteren og lavest i sommerhalvåret, dels til at sikre tilstrækkelig forsyningsikkerhed i en nødsituation, f.eks. i forbindelse med afbrydelse af naturgastilstrømningen fra Nordsøen.

Produktionen af naturgas i Nordsøen forventes at falde i fremtiden, og fremover kan det derfor blive nødvendigt at skaffe naturgas fra andre lande. Naturgaslageret får derfor en mere central rolle for at sikre en stabil forsyning. Vedligeholdelsen af gaslageret er afgørende for anlæggets fortsatte funktion og sikkerhed.

Forskellige alternativer til den planlagte lagerudvidelse er vurderet, herunder muligheder for alternativ placering af gaslageret, alternativ udskylningsmetode, industriel anvendelse af saltet, samt 0-alternativet svarende til at lageret videreføres som nu i en tidsbegrænset periode uden vedligehold af anlægget.

Alternative placeringer af lageret er ikke realistisk, idet lagerets beliggenhed er bestemt af salthorsten, en geologisk forudsætning for at der kan lagres gas i undergrunden. Anvendelsen af det producerede mættede saltvand til saltproduktion er ikke mulig indenfor de analyserede og belyste rammer. En sådan løsning vil forudsætte et meget stort fabriksanlæg med deraf følgende energiforbrug og produktion af store mængder salt, som skal transporteres bort.

Udskylning ved anden metode eller anden lokalitet vurderes at ville indebære omkostninger eller gener af et betydeligt omfang, at projektet ikke er rea-

¹⁸ Uddrag af brev af 28. september 2010 fra Energinet.dk til Miljøcenter Århus

¹⁹ Vedligeholdelse og genudskylning af eksisterende kaverner

lisabelt, og den forventede miljøeffekt vil ikke være proportionel med mer-omkostningerne. 0-alternativet vil betyde at lageret videreføres som nu i en tidsbegrænset periode, uden det vedligehold som er en forudsætning for lagerets fortsatte drift. Ophør af lagerets drift vil betyde risiko for manglende opretholdelse af forsyningssikkerheden til de danske forbrugere.

Tilladelse til vedligeholdelse og genudskylning af kaverner på det eksisterende gaslager betyder, at de nødvendige faciliteter så som behandlingsanlæg, kavernoplads, rørledninger, pumpestation og udstyr til genudskylning er til stede.

Der er udført en vurdering af sikkerheden på LI. Torup gaslager. Vurderingen danner grundlag for godkendelse af anlægget i henhold til risikobekendtgørelsen. Ved denne vurdering er forholdene fundet acceptable i henhold til de acceptkriterier, der finder anvendelse i sammenlignelige europæiske lande²⁰. På baggrund af redegørelsen om sikkerhedsforholdene udlægges der i kommuneplantillægget en sikkerhedszone omkring anlægget. Inden for denne zone må der ikke etableres ny miljøfølsom anvendelse som f. eks. boliger, rekreative områder mv. En nærmere beskrivelse af sikkerheds- og risikoforholdene ved gaslageret fremgår af et notat som er vedlagt kommuneplantillægget.

Til grund for den forventede afgørelse ligger beskrivelser af det ansøgte projekt og dets potentielle miljøpåvirkninger. Der er på grundlag heraf foretaget en vurdering i forhold til den relevante lovgivning på plan- og miljøområdet, og der er fastsat en række vilkår for projektets indretning og drift, hvor igennem miljøhensynet er indarbejdet i afgørelserne.

Med henblik på at undgå eventuelle skadelige virkninger som følge af projektet er der foretaget en gennemgang af, hvilke parametre i forbindelse med projektet, der kan antages at have en potentiel skadelig virkning på miljøet. Der er på den baggrund fastsat en række vilkår i miljøgodkendelsen, som regulerer projektets påvirkninger af omgivelserne såvel ved det centrale gaslager som ved vandindtag fra Hjarbæk Fjord og ved udledning til Lovns Bredning. De detaljerede vilkår fremgår af det vedlagte udkast til miljøgodkendelse, og kan her opsummeres:

- Luftforurening, grænser for emissioner af relevante stoffer samt kontrolvilkår.
- Bortledning af overfladevand fra det centrale anlæg med vilkår om forrensning af vandet
- Udledning af skyllevand fra kavernerne med vilkår om den fysiske indretning af udledningen og målesteder samt udlederkrav til en række stoffer/parametre
- Vilkår om kontrol af udledningen af skyllevand fra kavernerne samt krav dokumentation for indhold af stoffer i salthorsten
- Støj, med fastsættelse af grænser for de maksimale støjbidrag i omgivelserne og kontrol heraf

²⁰ Jf. Miljøstyrelsens miljøprojekt nr. 112.

- Affald, med vilkår om håndtering og bortskaffelse af affald
- Tanke, med vilkår om indretning af tanke
- Beskyttelse af jord- og grundvand
- Rapportering om virksomhedens drift
- Krav om indberetning af uheld
- Forebyggelse af større uheld

Miljøhensynet er således integreret i afgørelsen i form af retningslinjer og vilkår stillet i kommuneplantillæg, miljøgodkendelse og VVM-tilladelse, og idet kommuneplanretningslinjerne begrænser de miljømæssige konsekvenser til de rammer, der fremgår af VVM-redegørelsen.

Naturstyrelsen vurderer på baggrund af VVM-redegørelsen, Natura2000 konsekvensvurderingen, den offentlige høring, de supplerende overvejelser, de stillede vilkår og Miljøstyrelsens udkast til miljøgodkendelse, at det miljømæssigt er forsvarligt at gennemføre det reducerede projekt.

Der er tale om et samfundsmæssigt vigtigt projekt, der kan gennemføres inden for de eksisterende regler og uden en problematisk miljøpåvirkning af hverken lokalområdet eller området hvor der udledes saltvand.

Der er stillet en række vilkår, der medvirker til at reducere påvirkningen og Naturstyrelsen vurderer, at der ikke vil være proportionalitet ved yderligere vilkår eller krav om andre lokaliseringer af udledningen.

Ved vurderingen er der i forhold til udledningen lagt vægt på at:

- Udledningen fra genudskylningen overholder miljøkvalitetskravene²¹ for miljøfremmede stoffer og metaller i vandfasen. Herved sikres, at der ikke er akutte eller kroniske påvirkninger af vandorganismerne, og at der dermed ikke forekommer uacceptable negative effekter på vandøkosystemer. Projektet vurderes til ikke i sig selv at give anledning til, at tilstanden i vandområderne forringes
-
- Udledningen vil ikke give anledning til væsentlige problemer med saltgradienten eller med iltsvind
- Det vurderes, at der fra udledningen ikke vil være nogen betydende ophobning af det suspenderet stof i nærområdet eller vandområdet som helhed
- Overvågningsdata for indhold af metaller i sediment og muslinger understøtter, at der ikke er en væsentlig markant ophobning af metaller i vandområdets sediment og biota. Det indikerer også, at der ikke er ophobninger fra den tidligere udskylning af de eksisterende kaverne.

²¹ Bekendtgørelse nr. 1022 af 25. august 2010 om miljøkvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet.

- Merudledningen af metaller fra projektet vurderes til ikke at have væsentlig betydning for vandområdet.
- Biotakravet for kviksølv vurderes at være opfyldt for Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord. Den udledte mængde af kviksølv fra genudskylningerne er ubetydelig og vurderes til ikke at give anledning til målbart forøgede koncentrationer i biota.
- Indholdet af cadmium og bly i muslinger ligger betydeligt under fødevaregrænseværdierne
- Der er sat krav om gennemførelsen af et pilotprojekt, der skal sikre, at forudsætninger i prognoserne for sammensætningen for metaller og miljøfremmede stoffer i den mættede saltopløsning er valide
- Der er tale om en tidsbegrænset udledning inden for ca. 10 år
- Udledningen af kvælstof og fosfor er henholdsvis 0,03 % og 0,1% i forhold til belastningen til området. På baggrund af den hidtidige og kommende indsats og udledningens størrelse, vurderes det, at udledningen af kvælstof og fosfor ikke i sig selv og i kumulation med andre projekter og planer vil have væsentlig virkning eller skadevirkning i forhold til udpegningsgrundlaget for Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning i forbindelse med habitatdirektivet eller være i strid med vandramme- og habitatdirektivets bestemmelser til de aktuelle vandområder.
- Konceptet for fastsættelse af miljøkvalitetskrav er, at "den mest følsomme art" er beskyttet. Overholdelse af de fastsatte miljøkvalitetskrav for udledning af metaller og miljøfremmede stoffer sikrer derfor et tilstrækkeligt beskyttelsesniveau for udledningen af disse stoffer til Natura 2000-områderne Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning. Det betyder således, at projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning eller skade på Natura 2000 området, dets integritet eller de arter, der er en del af udpegningsgrundlaget.

Ved vurderingen er der i forhold til lokalområdet lagt vægt på:

- Projektet kan realiseres inden for de gældende grænseværdier for støj og luftforurening
- Der foretages kontrol af sætninger
- Der er stillet vilkår om sikring af grundvandet i VVM

tilladelsen

- Og sikkerhedsforholdene er forsvarlige i forhold til risikoen for uheld (risikobekendtgørelsen)

Høringen af offentligheden, ændringerne som følge af det reducerede projekt og nye regler har til sammen betydet;

- At den samlede udledte saltmængde falder fra 16.1 mio tons til 3.1 mio tons
- At den maksimale skyllehastighed nedsættes fra 600m³/ til 240 m³/t
- At der kun kan udskylles med op til 28 psu (saltindhold)
- At der er stillet skærpede krav for cadmium og kviksølv
- Og at der skal overvåges for flere metaller

NATURA 2000

Som led i udarbejdelsen af kommuneplantillægget er der foretaget en konsekvensvurdering i forhold til EF-habitatområde H30 og EF- Fuglebeskyttelsesområderne Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning jf. habitatreglerne²². Konsekvensvurderingen fremgår af tillæggets VVM-redegørelse.

Konsekvensvurderingen af Natura 2000-områderne viser, at projektet ikke medfører en forringelse af områdets naturtyper og levestederne for arterne, eller forstyrrelser der har betydelige konsekvenser for de arter området er udpeget for. Det gælder ligeledes for områdets bilag IV-arter.

Overholdelse af de fastsatte miljøkvalitetskrav for udledning af metaller og miljøfremmede stoffer sikrer et tilstrækkeligt beskyttelsesniveau for udledningen af disse stoffer til Natura 2000-områderne Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning. Det betyder således, at projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning eller skade på Natura 2000 området, dets integritet eller de arter, der er en del af udpegningsgrundlaget.

Miljøkvalitetskravene er fastsat på grundlag af et EU-direktiv med det formål at undgå forringelser af vandmiljøet, herunder som levested for vandlevende organismer. Disse krav til miljøkvaliteten varetager for de pågældende stoffer også hensynet til akvatiske Natura 2000-områder.

For yderligere uddybning henvises til VVM-redegørelsen samt sammenfatningen og vurderingen af de indkomne bidrag fra høringsfasen (bilag D).

Overvågning

Vedligeholdelse og genudskylning af gaslageret er som nævnt inddelt i to faser. Pilotprojektet benyttes til at underbygge forudsætningerne inden opstart af fase 2.

²² Bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

For at kontrollere projektets forudsætninger og for løbende at sikre, at der ikke sker en væsentlig miljøpåvirkning, fastsættes der i VVM-tilladelsen vilkår om overvågning af omgivelserne og om sikring af grundvandet.

Energinet.dk har gennemført et marinbiologisk monitoringsprogram med undersøgelser, som skal uddybe den nuværende viden om området.

Der sættes vilkår om et overvågningsprogram bestående af en løbende monitoring, der gennemføres under hele udskylningen, suppleret med en projektmonitoring for pilotprojektet under dennes udskylning.

Den løbende monitoring skal tjene til at afdække forholdene for en række parametre, der blandt andet omfatter vertikale profiler af salinitet, temperatur, ilt og turbiditet, mens projektmonitoringen derudover blandt andet omfatter bestemmelse af baggrundskoncentrationen af metaller i vandfasen, måling af indholdet i sedimentet for en række metaller samt overvågning af pelagiske larver, æg og fisk.

Begge former for monitoring skal sikre, at der foreligger et oplyst grundlag om tilstanden og udviklingen i vandområdet og skal dokumentere eventuelle påvirkninger som følge af udskylningerne.

Monitoringerne er fastsat som en ramme og udføres efter gældende tekniske anvisninger for det nationale overvågningsprogram.

Monitoringerne for projektet gennemført af Energinet.dk vil skulle sammenholdes med myndighedernes øvrige overvågningsdata for området.

Miljøet vil herudover blive overvåget igennem virksomhedens egenkontrol med deres forurening, samt Miljøstyrelsens tilsyn med virksomheden. Herudover vil Naturstyrelsen gennemføre en overvågning af Natura 2000 områderne i overensstemmelse med EU's krav og det nationale overvågningsprogram, samt føre tilsyn med planen.

Konklusion

Naturstyrelsen vurderer på baggrund af VVM-redegørelsen, herunder konsekvensvurderingen af Natura 2000-områderne samt de indkomne bemærkninger og supplerende materiale til sagens oplysning²³, at der med de nødvendige vilkår kan udstedes et kommuneplantillæg og meddeles VVM-tilladelse, der muliggør de dele af det ansøgte udvidelsesprojekt, som omhandler genudskylning og vedligeholdelse af gaslagerets syv eksisterende kaverner.

Bilag:

- A. Udkast til kommuneplantillæg
- B. Udkast til VVM-tilladelse
- C. Udkast til miljøgodkendelse

²³ En oversigt over sagens dokumenter fremgår af bilag G

- D. Sammenfatning og vurdering af de indkomne bidrag i høringsfasen
- E. Indkomne bemærkninger
- F. Oversigt over indkomne bemærkninger
- G. Oversigt over sagens dokumenter